

Tinerete și nonconformism

Dacă ar fi să scriem, întâi, despre ceea ce ne-a impresionat în mod deosebit, am spune că orașul ales în acest an de către organizatorii AltFEST (AltFEST - Altfel. Altundeva) a fost cu desăvârșire potrivit pentru o asemenea manifestare. Bistrița nu este o urbe asaltată de evenimente teatrale, neavând o instituție profesionistă de gen; așadar, localnicii, cred eu, sunt mai dornici de a vedea spectacole. În al doilea rând, orașul este primitiv, romantic, cu parcuri multe

și năpădite acum, toamna, de frunze de culoarea mierii, cu case îngrijite de oameni gospodari, mai toate având mușcate înflorite la ferestre, încât uiți de oboseala la care te supune alergătura între un spațiu de joc și altul, agasantele întâzieri, cu măcar o jumătate de oră, ale fiecărei reprezentații.

Pe urmă, am putea vorbi chiar despre organizatori - în cea mai mare parte, tineri în slujba unui festival tânăr -, dornici de a descoperi și sprijini talente, gata să ofere girul lor unor încercări avangardiste, chiar dacă, uneori, acestea nu depășesc teribilismul.

Și așa, din aproape în aproape, am ajuns la cantitatea și calitatea spectacolelor prezentate. Păcat numai că una nu o presupune pe cealaltă. Păcat, spun, pentru că multe producții scenice au fost aduse înaintea noastră, dar extrem de puține ne-au rămas în suflet. Astfel, destule creații, deși s-au vrut a fi și "altfel", și "altceva", și "altundeva", nu au depășit nivelul banalității: **Anne Frank**, scenariul și regia: Liana Ceterchi (Teatrul Național din Timișoara și Fundația "Teatrul fără frontiere", București), **Legenda mamei**, spectacol după o legendă tradițională mongolă, regia: Selenge Bayarnyam (Maskymimo Theatre, Ulan Bator, Mongolia), **Misterele eleusine**, scenariul: Damir Vijuk (Our Theatre, Brno, Republica Cehă). Altele au fost niște spectacole extrem de cuminiți, de convenționale, mai mult sau mai puțin reușite, jucate (acum) într-un spațiu cât mai strâmt numai din dorința de a le face să pară cât mai nonconformiste: **Ping Body** de Radu Macrinici, regia: Theodor-Cristian Popescu (Teatrul Național, Fundația Dramafest din Târgu-Mureș, Centrul Internațional pentru Artă Contemporană, București), **De-a v-ați ascuns...**, un spectacol de Anca Maria Colțeanu după versuri de Tudor Arghezi (Fundația Culturală Contemporană și Muzeul Literaturii Române). A mai existat o propunere, cu pronunțate accente dadaiste, **Bluescape**, pe texte de Laurie Anderson,

regia: Radu Afrim - întru totul potrivită tematicii propuse, dar căreia, cred, i s-a dat prea mare importanță, dacă acceptăm că nici excentricitatea, nici teribilismul, nici amestecul necontrolat al stilurilor nu constituie în sine sămburele unei capodopere. Mai degrabă am sesizat dorința tânărului regizor de a ne arăta dintr-o dată tot ceea ce știe și de a șoca prin orice mijloace.

Singurele spectacole care au justificat pe deplin existența ediției din acest an a AltFEST au fost, din punctul meu de vedere, **Să zbori spre paradis**, scenariul și regia: Teodora Herghelegiu (Teatrul Inexistent, București), reprezentație de infinită sensibilitate, în care jocul interactiv (relațiile înfiripate ad-hoc între actriță și spectatori) este foarte puternic, iar prezența interpretei Dana Voicu, mai mult decât agreabilă, și **DaDaDans** (Teatrul "Nottara" și Compania 777) - producție gândită și realizată pe o scenă tradițională, ce presupune, însă, o fină îmbinare a mijloacelor teatrului cu cele ale dansului. Reprezentația a avut loc, de astă dată, într-o discotecă, demonstrând că spectacolul poate fi jucat, cu același succes, și în spații neconvenționale. Dar evenimentul festivalului, corespunzător tematicii sale, a fost, după părerea mea, spectacolul **Hamlet-machine**, realizat de Andrei Moğuși după textele **Hamlet-machine** de H. Müller și **Dismorfomania** de V. Sorokin (Formalni Teatr, Sankt-Peterburg, Rusia). A fost o lecție despre cum poți face teatru cu seriozitate, indiferent de destinatar (public de orice vârstă sau naționalitate), indiferent de spațiul de joc, indiferent de mijloacele financiare avute la îndemână! **Hamlet-machine**, spectacol creat inițial pentru scenă, poate fi adaptat oricărui spațiu de joc. Puterea de improvizare a actorilor este nestăvilită, dar în spatele acesteia se întrevește efortul, dăruirea totală: artiștii au călătorit vreme de 40 de ore cu un microbuz ca vai de el, șofer era chiar directorul micii companii, fiecare

Bluescape (regia: Radu Afrim)

dintre membrii colectivului poseda suma de 40 de dolari, diurnă pentru o săptămână de deplasare; dar ei au refuzat să intre în scenă fără o repetiție înainte de spectacol. De-a dreptul fabuloasă mi s-a părut forța de comunicare cu mintea și sufletul spectatorilor, în contextul în care cei mai mulți dintre noi nu înțelegeau limba rusă. A "vorbi" cu degetele, cu ochii, cu întregul trup, a comunica celuilalt stări, emoții, cu fiecare gest - iată ce ar trebui să însemne, în definitiv, teatrul, indiferent că reprezentarea are loc într-un spațiu sau altul, înăuntrul sau în afara instituției.

Sigur că un festival care dă tinerilor prilejul de a-și prezenta creațiile, precum și de a se cunoaște între ei, este mai mult decât binevenit. Sigur că aceștia trebuie să fie încurajați să devină autonomi, deoarece instituția nu mai are puterea nici de a-i ocroti, nici de a-i promova. Însă o selecție mai riguroasă este necesară. Altfel se poate lesne întâmpla ca diletantismul, exhibiționismul, excentricitatea să înlocuiască valoarea. Promovarea noului (care de multe ori nici măcar nu este chiar atât de nou) cu orice preț, fără o justificare axiologică, îi poate deruta atât pe creatori cât și pe receptori. Este lucrul la care organizatorii mai au de meditat.

Nu putem încheia fără a spune că a fost cu totul binevenită, în cea din urmă zi a festivalului, prezentarea unor mici producții pregătite în cadrul Atelierului de creație condus de Theodor-Cristian

Moment din „atelierul” regizoarei Teodora Herghelegiu

Popescu. Textele, spațiile de joc, precum și distribuțiile, formate din absolvenți ai diferitelor facultăți de teatru și convenite prin tragere la sorți, i-au obligat pe tinerii regizori să se concentreze, să apeleze la toată puterea lor de imaginație. Rezultatele, fără a fi egale, au demonstrat că asemenea încercări își au rostul lor.

Marinela Țepuș

P.S. Menționez că nu am văzut Jucăriile lui Berthrand, scenariul și regia: Dmitri Ariupin (Black Sky White, Moscova, Rusia) și Variațiuni Dostoievski, scenariul, regia și scenografia: Dragoș Galgoțiu (Fundația Culturală Athon, Fundația Pro Helvetia și Centrul Internațional pentru Artă Contemporană).

Discuții

Cât de alternativ este teatrul alternativ? Cam în jurul acestei întrebări – mai mult decât al posibilului răspuns la ea – s-au învârtit discuțiile colocviului care a completat, ca reflexie teoretică, desfășurarea Festivalului de (evident!) teatru alternativ – AltFEST – de la Bistrița. Titlul colocviului (organizat de Secția română a Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru – AICT) era, de fapt, întrucâtva diferit – “Teatrul alternativ: o alternativă în teatrul românesc” –, lipsa unui (cred eu) necesar semn de întrebare în coadă fiind suplinită de o eroare gramaticală (denunțată viguros de către unul dintre participanți) ce atenua oarecum aerul inflexibil al definiției: respectiva specie de teatru ar fi, adică, “o” alternativă printre multe altele (!) existente... Cum, însă, chestiunea este

amplu dezbătută într-un alt articol din acest număr al revistei, nu insist asupra ei. Că e “o alternativă” sau “alternativa” la teatrul – să-i zicem – tradițional, teatrul alternativ există, la ora de față, în România, mai mult ca o aspirație – și anume, mai curând a criticilor și cronicarilor din “noul val” decât a creatorilor, fie ei chiar și abia ieșiți din școală, așadar posesori, încă, de tinerete revoluționară. Aceasta a fost, după părerea mea, cea mai alarmantă concluzie a discuțiilor. Pe de o parte, pentru că impunerea din afară a unei anumite modalități de a face artă ne poate întoarce, fără glorie, la punctul de unde credeam că am plecat pentru totdeauna (“indicățiile” și “directivele”) și, pe de altă parte, pentru că inerția aproape generalizată a tinerilor creatori nu anunță un viitor prea roz pentru teatrul românesc.

Discuția nu s-a cantonat însă în zona esteticii și a ideologiei, ci a adăstat îndelung în teritoriul minat și din ce în ce mai obsedant al subvențiilor – asta și pentru că organizatorii festivalului au utilizat ca principal criteriu de selecție a spectacolelor invitate regimul de producție al acestora: a contat adică, în primul rând, ca montarea să fi fost finanțată (măcar parțial) cu bani de altă proveniență decât bugetul public. În aceste condiții, evident, dezbaterile au luat-o pe căi diverse, nu întotdeauna convergente – nici între ele, nici cu obiectul colocviului. O concluzie s-ar lăsa desprinsă, totuși, din convorbirile bistrițene: teatru alternativ cu de-a sila nu se poate, dar cui îl are, să-i trăiască!

Alice Georgescu